

Partnerschap tussen een nieuwe overheid en de moderne burger

De moderne doe-het-zelf-burger is sterk in opkomst, de burger die zelf met initiatieven komt. De overheid kan echter nog lang niet altijd goed omgaan met dergelijke initiatieven, omdat die veel te veel bezig is met intern beleid en procedures. Dat is meer dan jammer, het is ook schadelijk voor de democratie, betoogt **Fred Meerhof** van Twynstra Gudde. 'Als de overheid er niet toe doet als het erop aan komt, waarom zou je die overheid dan nog steunen?'

Het kabinet-Balkenende IV heeft een inspirerend motto: samen werken, samen leven. Daar hoort een overheid bij die om kan gaan met het 'samen' vanuit het perspectief van de burger. Helaas is hier nog te weinig sprake van. Over het algemeen weet de overheid niet om te gaan met burgerinitiatieven. Ambtenaren en bestuurders worden te veel opgeslokt door het eigen beleid en het onderlinge spel. Vragen en initiatieven die daar niet in passen vinden niet of maar moeizaam hun weg.

De zelfbenoemde Burgerraad voor het Regeeringsbeleid toonde dit onlangs duidelijk aan. Een gefingeerd burgerinitiatief dat je als overheid eigenlijk zou moeten omarmen is aan alle Nederlandse gemeenten voor beperkte steun voorgelegd. Uiteindelijk bleek slechts een beperkt aantal gemeenten in staat om hier constructief op te reageren. Het leeuwendeel reageerde niet, procedureel of in de sfeer van 'veel succes met uw mooie initiatief'.

Voor de moderne burger is dit niet genoeg. Die is minder afwachtend dan de traditionele burger die de overheid nog te veel op het netvlies heeft staan. Die moderne burger zal zich te leurgesteld afkeren van de overheid – zoals helaas al velen voor hem – of zelf zijn initiatief verder brengen. Dit zonder of soms tegen de stroom van overheid en de instellingen in. Deze ervaringen zijn schadelijk voor de democratie. Als de overheid er niet toe doet als het erop aan komt, waarom zou je die overheid dan nog steunen?

Die moderne doe-het-zelf-burger is sterk in opkomst. InAxis, het innovatiebureau van de overheid heeft in het rapport *Help! Een burgerinitiatief* een keur van voorbeeldprojecten in Nederland gepresenteerd. InAxis noemt dit 'inspraak van de derde generatie'. Het verschil met de voorgaande generaties is dat de burger niet meer wacht op de overheid om in te mogen spreken, maar zelf het initiatief pakt.

De voorbeeldreeks is groot. Er zijn buurtinitiatieven zoals de Pendrecht Universiteit in Rotterdam. Hier leren de bewoners onderling, maar brengen zij

ook kennis over aan politiefunctionarissen, ambtenaren en medewerkers van corporaties. Er zijn initiatieven op het gebied van milieu, duurzaamheid, welzijn, veiligheid en zorg. Dit zijn reeksen kleinschalige en grotere initiatieven als buurtwachten en bijzondere woonvormen. Op het internet groeien en bloeien ontmoetingsplaatsen als 'My Society' en 'Buurtspin'.

De uitdaging die bij de overheid ligt, is om daar creatief en meewerkend op in te spelen. Een aantal gemeenten pakken deze uitdaging al op. In de Amsterdamse wijk Nieuwendam-Noord ondersteunt een 'buurtaanjager' initiatieven in de buurt. In Ridderkerk wordt onder het motto van de 'Actie Paarse Draak' actief gewerkt aan het herstel van vertrouwen van en het samen optrekken met de

burger. In het wijk- en buurtbeheer van vele gemeenten vinden mooie projecten met burgers plaats. Om de burger bij kleine initiatieven te steunen hebben een aantal gemeenten zoals Den Haag een fonds ingericht waarvan met minimale bureaucratie voor kleine projecten gebruik kan worden gemaakt.

Das is echter niet genoeg om die moderne burger tegemoet te komen. Het vindt nog te veel in de marge plaats van een overheid die bezig is met intern beleid en procedures. Burgerinitiatieven worden te vaak ervaren als een inbreuk op deze werkwijze. Ook het instellen van verordeningen om een burgerinitiatief aan te mogen bieden aan de gemeenteraad komt geforceerd over. Burgers moeten dan een zeker aantal handtekeningen verzamelen om gehoord te worden. Daar zit de gemiddelde burger die iets wil niet op wachten. Die zoekt bij de overheid een helpende, meedenkende partner en niet weer een zware te lopen procedure.

Het zal de overheid sieren als zij de opkomst van deze nieuwe burgerschapsstijl oppakt als een uitdaging om een moderne overheid te worden. Een overheid die het partnerschap zoekt met die burger. Als er een burgerinitiatief langs komt betekent dit als eerste: luisteren, waar dit kan en gevraagd wordt faciliteren en initiatiefnemers helpen om verder te komen. Vervolgens ruimte creëren in het beleid, middelen en actieve ondersteuning vrij maken. Dit laatste op maat, het zal doorgaans niet de bedoeling zijn dat de overheid het initiatief overneemt!

Vervolgens ligt er de uitdaging om een echte visie en beleid te ontwikkelen gericht op het aanhaken bij de moderne burger en zijn eigen inbreng in het publieke domein. Zoek de gemeente af naar mogelijke initiatieven en koester deze. Durf daarbij de burger te vertrouwen

en laat je aansturen door die burger. Deze opstelling en open houding vragen om een stevige culturele revolutie, en dat zal niet altijd eenvoudig zijn. Het perspectief is echter veelbelovend: burger en overheid die op vele terreinen als partner optreden en een overheid die respect terugwint bij die zelfde burger.

Fred Meerhof is werkzaam als adviseur bij Twynstra Gudde en is specialist op het gebied van gemeenten en sociale cohesie.

Perspectief

Onder redactie van Cyriel van Rossum.

Het artikel geeft alleen de mening van de auteur weer. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren, te redigeren of in te korten.

U kunt uw bijdrage (maximaal 800 woorden) sturen naar Staatscourant, Postbus 20020, 2500 EA DEN HAAG of c.v.rossum@sdu.nl onder vermelding van Perspectief.

Deze week is het precies honderd jaar geleden dat men begon met de bouw van het Haagse Vredespaleis. Het gebouw in neorenaissancestijl, ontworpen door de Franse architect L. Cordonnier, werd zes jaar later, in augustus 1913, officieel geopend. Foto: HH/Martijn Beekman